

UNIVERSITETET I OSLO

EKSAMENSOPPGAVE

JUS1211 – Privatrett II

Vår 2023

Dato: 23.05.2023

Tid: 09.00

Del 1: praktikumsoppgåve (trueleg tidsbruk: tre timer)

Advokat Marte Kirkerud var svært interessert i friluftsliv og jakt. Våren 2022 sikra Marte seg eksklusiv rett til fuglejakt på garden Gildre i Østerdalen, som hadde store og veleigna areal for skogsfugljakt. Den avtala årlege summen var høg – kr. 50.000 – men sidan friluftsliv og jakt hadde mykje å seia for trivselen og helsa til Marte, tok ho seg råd til det. Avtala, som var skriftleg, men ikkje tinglyst, lydde elles slik: «I ti år frå signeringa har Marte Kirkerud rett til eksklusivt å utøve fuglejakt på Gildre si mark. Kirkerud har rett til alltid å ha med inntil fire ytterlegare jegerar».

Like etter selde eigaren av Gildre eide domen til ekteparet Tastad. Ekteparet fekk skøyte, tinglyste eigedomsretten sin og flytta til Gildre. Ektemakane var dedikerte veganarar og pasifistar, og dei avskydde både jakt og bruk av skytevåpen. Dei var pensjonistar og hadde kjøpt Gildre for å nyte stillheita og ha gode samtaler om økofilosofiske spørsmål med tilreisande slekt og vener. Rett nok hadde jaktavtala lege mellom salsdokumenta, men ekteparet Tastad rekna med at jaktutøvinga ville skje etter skogsfugl langt ute i skogsterrenget, og at dei ikke ville merkje noko til ho.

Så snart jaktsesongen starta hausten 2022, tok Marte med seg fire studievener frå jussen på ei vekes jakttur. Marte visste om ein gruslagt stig som gjekk frå gardstunet på Gildre, vidare langs åkerkanten, og derfrå inn i dei store utmarkstrekningane til garden. Jegerane følgde stigen til ein opning i skogen 200 meter frå bygningane på garden, slo leir og sette opp eit stort og flott femmannstelt.

Dei byrja jakta tidleg i grålysinga neste morgen. Marte visste at det ofte sat skogsfugl i stigen mot tunet, og ganske så rett, like ved åkerkanten, 50 meter fra bygningane på garden, såg dei småvilt: eit par skogsfuglar og ein stor flokk villduer. Alle jegerane losna to skot frå hagleværa sine, og dei felte både skogsfuglar og villduer. Resten av dagen jakta dei i eit godt terrem lenger inn i skogen, fleire kilometer frå tunet. Der felte dei òg skogsfugl. Marte og venene gjentok det same jaktmønsteret dei neste dagane.

Om kvelden, fire døgn etter at jegerane hadde kome, dukka ekteparet Tastad opp ved teltet, saman med advokaten sin, Peder Ås. Peder klargjorde at ekteparet Tastad no fire morgonar på rad hadde vorte vekte og skremde av skot, og at dei var forferda over å vita at det vart felt fuglar heilt i nærleiken av deira eigen heim. Alt dette ville utgjera ei påkjenning for den mentale helsa til Tastad, og dette gjaldt særleg tanken på at slik jaktutøving ikkje berre ville kunne skje vidare utover hausten, men i årevis framover.

UNIVERSITETET I OSLO

Under tilvising til eigedomsretten til ekteparet Tastad kravde Peder prinsipalt at både jakta og teltinga heilt måtte opphøyre på grunnen til Gildre. Han aksepterte at det var avtala jaktrett med den tidlegare eigaren, men sidan jaktretten ikkje var tinglyst, hadde han falle bort då ekteparet tinglyste eigedomsretten sin, hevda han. Marte avviste krava på staden. Ho viste til at det var opplyst om jaktrettsavtala i salsdokumenta. Vidare hevda ho at friluftslova gav dei rett til å halde fram med teltinga.

Subsidiært kravde Peder på vegner av Tastad at jaktutøving like ved åkerkanten, berre 50 meter frå bygningane på garden, måtte opphøyre. Jakta måtte, uavhengig av tida på døgnet, utøvast så langt unna bygningane på garden at ho ikkje var eigna til å vekkle ekteparet når dei sov, kravde Peder. Han hevda at rett tolka ville det ligge ei slik avgrensing alt i jaktrettsavtala, og at servituttlova under alle omstende heimla avgrensinga. Jakttutøving så tett på bygnaden var både urimeleg og uturvande, hevda han. Ekteparet Tastad vart jo ikkje berre vekte av skota: deira avsky mot jakt og skytevåpen gjorde at jakt nær heimen verka særskilt skremmande og utriveleg for dei.

Marte mosette seg òg dei subsidiære krava. Ho hevda at føremålet med servitutten gav grunnlag for jakttutøving alle stader ein kunne finne jakthøve i marka til Gildre. Det var jo difor ho betala dyrt for jaktretten, heldt Marte fram, og når ekteparet Tastad med vitande og vilje hadde kjøpt eigedomen Gildre med påhefta jaktservitutt, måtte de tolke slike ulemper som jakttutøving fører med seg. Når det spesielt gjaldt dei subjektive kjenslene og oppfatningane til Tastad om jakt og våpen, var dei knapt nok rettsleg relevante i saka, hevda Marte, og dei måtte i tillegg vegast mot den innverknaden friluftsliv og jakt hadde for trivselen og helsa hennar.

Drøft og avgjer rettsspørsmåla oppgåva reiser.

Del II Teorioppgåve: domsanalyse i juridisk metodelære (truleg tidsbruk: tre timer)

Ein mann som sat i uskifte, gav bort like over 20 prosent av verdiane i uskiftebuet til den nye sambuaren sine livservingar, jf. HR-2022-2157-A. I utdraget frå dommen nedanfor tolkar Högsterett rettskjeldene for å kunne ta stilling til om gåva som vart gjeve frå uskiftebuet, stod i «mishøve til formuen i buet». Den omtvista gåvedispositionen vart utført i 2020. Rettsspørsmålet vart avgjort på bakgrunn av arvelova 1972 § 19, som i dag er erstatta av den nye arvelova § 23. Les utdraget frå HR-2022-2157-A nedanfor.

UNIVERSITETET I OSLO

Utdrag fra HR-2022-2157-A:

"(49) Det følger av ordlyden i arveloven 1972 § 19 – «mishøve til» – at det skal skje en vurdering av forholdet mellom gavens størrelse og formuen i boet. Dette vil gjelde forholdet mellom verdier angitt i pengebeløp. Et slikt forhold uttrykkes naturlig i prosent. Etter mitt syn følger det dermed av lovens ordlyd at det prosentvise forholdet mellom gaven og formuen er relevant ved den vurderingen som skal foretas.

(50) Ordlyden må samtidig forstås slik at den gir anvisning på en konkret vurdering. Om det i det konkrete tilfellet foreligger et misforhold, kan ikke avgjøres ut fra det prosentvise forholdet alene, men må bygge på en vurdering av de konkrete omstendighetene.

(51) Før jeg går nærmere inn på forståelsen av § 19, vil jeg se på det rettskildebildet som foreligger. Til tross for at tilnærmet den samme regelen har vært gjeldende siden 1927, er det begrenset med kilder om forståelsen av kriteriet «mishøve til formuen i buet». Den finnes ingen dommer fra Høyesterett som gir avklaring.

(52) Forarbeidene til de ulike lovene er knappe. Noen utgangspunkter følger likevel av proposisjonen til uskifte-loven fra 1927, Ot.prp.nr. 40 (1927). På side 5 i denne proposisjonen heter det blant annet:

«Hovedregelen er overensstemmende med gjeldende rett, at den gjenlevende ektefelle utøver en eiers rådighet over all den eiendom som hører til boet. Men utkastets regler vil medføre plikt for den gjenlevende til å ta hensyn til arvingenes interesser ved å vise aktsomhet under utøvelsen av rådighetsretten. Om en enkelt art av rettshandler som i særlig grad kan gi anledning til misbruk, gaver som står i misforhold til boets midler, gis særlige bestemmelser.»

(53) Allerede i 1927 fremheves altså utgangspunktet om at gjenlevende ektefelle rår som en eier over hele uskifteboet. Samtidig presiseres det at det gjelder en aktsomhetsplikt, og at regelen gir grunnlag for å slå ned på disposisjoner som medfører misbruk.

(54) Forarbeidene til arveloven 1972 inneholder ikke uttalelser som avklarer innholdet i kriteriet «mishøve til formuen i boet» i § 19.

(55) Bestemmelsen har imidlertid i betydelig grad vært behandlet i juridisk teori. Det finnes også en god del avgjørelser fra ting- og lagmannsrettene som går inn på innholdet i dette kriteriet. I stor grad har det vært et samspill mellom domstolene og teorien ved at rettsavgjørelsene ofte viser til juridisk teori, samtidig som de juridiske forfatterne i sine analyser i stor grad bygger på rettspraksis.

(56) Når rettskildesituasjonen er slik, ser jeg det ikke som tvilsomt at underrettspraksis og juridisk teori må tillegges vekt når Høyesterett skal ta stilling til rettstilstanden.

UNIVERSITETET I OSLO

(57) Forarbeidene til arveloven 2019 er av en viss interesse i denne sammenheng. Utvalget som i NOU 2014:1 utarbeidet forslag til ny arvelov, foreslo en endring av regelen som fulgte av arveloven 1972 § 19, slik at gavekompetansen skulle begrenses til det som følger av «skikk og bruk». Departementet fulgte ikke opp dette forslaget og uttalte i Prop.107 L (2017–2018) side 81-82 blant annet:

«Etter departementets vurdering vil en endring der terskelen knyttes til vilkåret 'skikk og bruk', innebære en reell innskrenkning av den lengstlevendes råderett. Dette harmonerer ikke godt med at det ellers legges opp til at arvelovens regler skal beskytte den lengstlevende ektefellen. Departementet har i den forbindelse merket seg at det ikke er noen av høringsinstansene som gir uttrykk for at det er behov for å innføre strengere gaveregler enn det som følger av gjeldende lov. Departementet legger for øvrig også en viss vekt på at det er betydelig praksis knyttet til det gjeldende kriteriet, og at en endring vil kunne skape en del usikkerhet om innholdet i det nye begrepet.»

(58) Departementet har altså ved vedtakelsen av den nye loven bygd på at den rettspraksisen som foreligger, gir veiledning for forståelsen av kriteriet «misforhold til formuen i uskifteboet.»

Spørsmål:

- 1. Gjer kort greie for tolkingsproblemet Høgsterett tek stilling til i avsnitta ovanfor.*
- 2. Gjer greie for Høgsterett sin rettskjeldebruk i avsnitta 49 til 58, medrekna kva for rettskjelder Høgesterett trekkjer inn ved tolkinga, og kva for slutningar retten trekkjer frå kjeldene.*
- 3. Diskuter korleis tilfanget av rettskjelder påverkar rettskjeldebruken til Høgsterett.*

Du skal svara på alle spørsmåla.

Oslo, vår 2023

Eirik Østerud

Faglig eksamensleder